

PÅ FÄRDVÄGARNÄ

DAN ANDERSSON-SÄLLSKAPETS MEDLEMTIDNING
NUMMER 47. FEBRUARI 2022

Jimmy nystartar i
Björnhyttan

sid 2

Nominera till Dan
Andersson-priset

sid 7

Pajso och
pandemin

sid 10

Dan Andersson-
sällskapets vårträff
på Brunnsvik i maj.

sid 11

Nytt Dan Anders-
son-museum
invigs 6 april

Sid 12

Nya perspektiv på Dan Andersson

Sidan 4-6

En akvarell med Dan Andersson gjord av Wilhelm Kristensson (1887-1972). Kristensson skrev i ett brev 1963 till bibliotekarien Erik Yngström "En första skiss av Dan, som jag också anser vara den bästa". Läs Nils Holmdahls artikel om nya perspektiv på Dan Andersson på sidorna 4-6. Eftertryck förbjudes

Nystart i Björnhyttan och Ludvika

Detta skrivs den 9 februari och det är en fin, solig vinterdag med aningar om vår. Det är takdropp, smältande håll i snötäcket och lyssnar man så hör man att fåglarna börjat öva på vårsångerna. Det är ljuv musik. Ljuv musik denna dag är också att restriktionerna helt tagits bort. Fast jag kommer att fortsätta att vara försiktig så länge smittspridningen fortgår.

Jag bor i Björnhyttan sedan en tid tillbaka. Flyttlasset gick i början av januari.

Jag har nu definitivt lämnat Göteborg för en helt annan livsrytm och vardag. Det känns bra. Och jag har, inte minst, nära till arbetet med och för sällskapet. Som någon sa: Var ska slevan vara, om inte i grytan?

Det stora vad gäller verksamheten just nu är förstås flytten och nyetableringen av det nygamla museet. Arbetet fortgår

och vi kommer att ha nyöppning av museet den 6 april, på Dans födelsedag. Då hoppas vi också på att kunna inviga de gatstenar som ska graveras med utvalda citat ur Dan Anderssons verk. Vi kommer att ha öppet hus, bjuda på dryck och tilltugg samt levande musik. Utställningens skärmar är i detta nu nästan färdigmonterade. Förutom det så återstår att återställa utställningen i ursprungligt skick. Det som hängde på respektive skärmar ligger packat i numrerade påsar. Och bilder är tagna så vi får allt som det var innan. Sen har vi förstås alla böcker och alla andra pinaler, som ska hitta sin nya och rätta plats. Det blir också några helt nya inslag i museet.

Framöver, i maj, stundar också en Vårträff på Brunnsvik under Kristi Himmelsfärdshelgen och en Dan Andersson-vecka under

vilken vi bland annat ska fira att vi fyller 60. Den 5 augusti 1962 bildades sällskapet.

Även i år delar vi förstås ut ett Dan Andersson-pris samt ett Gunde Johansson-pris. Ni är välkomna med era förslag på pristagare!

Allt gott och varma hälsningar,
Björnhyttan den 9 februari 2022

Eder / Jimmy Ginsby
Ordförande

PÅ FÄRDVÄGARNA

På färdvägarna är Dan Andersson-sällskapets medlemstidning. Tidningen kommer ut fyra gånger om året som posttidning till alla medlemmar. Pappersupplaga 550 ex.

Medlemstidningen *På färdvägarna* finns även i digitalt format. Se tidigare nummer på vår hemsida.

Vi tar gärna emot artikelförslag, insändare, frågor, bilder mm.

Redaktör, grafisk formgivning och redigering: Per Erik Kaj,
per-erik@kaj.se.

Dan Andersson Museum,
Engelbrektsgatan 6, 771 30 Ludvika
072-2210016,
danmuseet@gmail.com
danasallskapet.se
facebook.com/danasallskap

INNEHÅLL

Tro och stjärnor	3
Nya perspektiv på Dan Andersson.....	4-6
Diktens magiska påverkan	6-7
Om naturen och gud.....	9
Pajso och pandemin	10
Inbjudan till vårträff.....	11
Invigning av nytt museum	12

Innehåll i På färdvägarna nr 47

Flera medverkande i det här numret har valt att skriva om kopplingar mellan Dan Andersson, tro och religion. Det gäller kyrkoherden i Ludvika Simon Johansson, sällskapets styrelseledamot Gunnar Ekman och Dan Andersson-forskaren Nils Holmdahl.

Holmdahl har givit oss tillstånd att publicera två bilder från hans privata Dan Andersson-arkiv på den gamla finngården Rikkenstorp på gränsen mellan Dalarna och Västmanland. Kopiering av bilderna är inte tillåten.

Georg Hahne är vår flitigaste medverkande. I det här numret skriver han om hur Dan Andersson påverkat andra författare.

Under Dan Andersson-veckan fyller sällskapet 60 år! Det firar vi på årsmötet den 5 augusti och på kvällen samma dag med jubileumsfest. Innan dess blir det bland annat vårträff på Brunnsvik och en stor och ovanlig händelse i sällskapets historia: Den 6 april inviger vi det nya Dan Andersson-museet i Ludvika!

Dan Andersson, tro och stjärnor

Jag gillar stjärnor och det är jag nog inte ensam om. Särskilt under den mörka delen av året tycker jag att det är vackert att se upp på himlens ljussken med blinkande stjärnor i olika mönster. En del stjärnor bildar ju som bekant också tecken och symboler.

Jag kommer också tänka på att Dan Andersson ofta använder stjärnor i sina dikter. Jag vet inte om han hade ett speciellt förhållande till just stjärnor eller om han bara använde dem som bilder.

Som amatör i Dan Anderssons sammanhang påstår jag heller inte att han hade en speciell lära eller tanke om just stjärnor. Men där emot finns stjärnor och ljus ofta med i hans dikter och det passar in och ger en större förståelse för det han vill förmedla.

Dan hade ju förmågan att sätta ord på det viktiga i livet. Många har hört sången - *jag ska gå genom tysta skyar, genom hav av stjärnors ljus* - kanske på någon begravning.

Stjärnornas sångare

I diktsamlingen *Svarta Ballader* finns också detta perspektiv. Inte minst i dikten *Gillet på vinden*, hör här: *"Jag hörde en sång på en stjärna en gång, som jag minns en smul av än, det var sången om pinan av världarnas synd och om Herren av himmelen. Men Stjärnornas sångare sade mäj att det var en jordisk sång som en ängel lärt för övningens skull, när han hämtat en själ en gång. Och den allra högsta sången, den sjöngo de efteråt"*.

Vem som sjöng är fritt att tolka för läsaren men stjärnornas sångare kanske var en ängel eller Gud själv. Att se på eller berätta om stjärnor är nog också ett bra knep om man vill närma sig tillvarons storhet och de existentiella

frågorna och Gud. Vi kan där hitta lugn och frid, en förnimmelse av helighet och samhörighet med oss själva, med universum och med det vi ibland kallar Gud. Det är inte fanatiskt, men poetiskt. Vill du kan du se det allmänmänskligt och allmänreligiöst.

Jag tänker om Dan att han var en sökare, men det finns också plats för både tvivel och tro och framförallt vacker poesi. Alla, både den troende och tvivaren, ateisten och sökaren finner igenkänning och existentiell mening i Dan

Anderssons dikter.

En som berör detta är framlidne författaren, biskopen och Dan Anderssonkännaren Jan- Arvid Hellström. Enligt Hellström söker Dan hitta ett språk för tro, ett språk som fungerade för sin tid. Där kan stjärnor och ljus vara begrepp som hjälper till att förklara det stora och okända i tillvaron och som kan vara lättare att ta till sig än det traditionella religiösa språket, ett språk Dan ibland upplevde försvårande och utestängande. Man kan ana att även Jan-Arvid Hellström själv, född i prästfamilj och som ung less på religiösa ord tilltalades av Dan Anderssons diktning.

En öppen sökare

Sökaren Dan Andersson begränsar sig inte i en form och dogmatik utan är öppen för att hitta mening i olika sammanhang, religioner och tankar. Ovanligt då, men kanske vi idag lättare förstår hans sätt att närma sig livet och de stora frågorna utan att fastna i

Simon Johansson, boende i Nyhammar, präst och kyrkoherde i Ludvika.

det religiösa språk som ibland begränsar.

Även en sökare blir ibland en finnare – då man upptäcker något som bär i livet, vad det än må vara. Då kan det bli som Dan uttrycker i *Till min längtan* – *"Du är livets bröd och vin och du är drycken som kan döda, från det gamla ur det gångna i mitt blod du droppat ner. O du läker deras fötter som bland törnena förblöda, du är sändebud till honom som i ensamheten ber"* och *"Hösten fick du vintern drack du, skönt tills hjärtat sakta skälvde, allt blev lysande och härligt, jord och rosor, gräs och is. Över dig en evig himmel, hög och stjärnesålad välvde, dör du stapplande på vägen upp till fridens paradys."*

Ja också här användes bilden av stjärnor, som invaggar oss i ro och frid. Inte så konstigt, vem av oss kan inte uppskatta en stjärnklar kväll?

Simon Johansson

Nya perspektiv på Dan Andersson

Av Nils Holmdahl

100 års forskning om Dan Andersson kännetecknas främst av amatörmässighet. I förväg bestämda åsikter som inte låter sig påverkas av något som pekar i en annan riktning, en ålderdomlig inställning till kvinnorna kring skalden, mörkläggning av faderns bestraffande uppfostringsmetoder och tro på gastar och troll samt hemlighållande av uppgifter och material av anhöriga är bara några exempel på hur beskuren bilden av Dan Andersson har varit.

De första böckerna om skalden var Anne-Marie Odstedts biografi år 1940 och Waldemar Bernhards biografi samma år. Odstedt hade Dan Anderssons änka Olga som främsta sagesman och boken baserades dessutom mycket av hör-sägen, berättelser och rykten som i många fall dementerades av Dans syster Anna. Bernhard var en av Dans närmaste vänner och hade sitt främsta stöd hos Dans syster. Erik Uhlin skrev 1950 den första avhandlingen.

I forskningen om Dan Andersson har kvinnorna uteslutits eller minimerats.

Göran Greider och Ulrika Knutson kom med nya uppfattningar för snart tio år sedan och i min biografi "Dan Andersson myt och sanning" kunde jag med mängder av nyfunnet forskningsmaterial grundligt nyansera bilden av Dan. Från hösten 1914 till våren 1915 gick Dan Andersson en vinterkurs på Brunnsviks folkhögskola. Under kursen träffade Dan Waldemar Bernhard som blev hans vän och

Nils Holmdahl på Rikkenstorp i Grangärde finnmark är vår främste Dan Anderssonsforskare. 2021 utkom hans stora biografi om skalden.

eleven Märta Larsson som blev hans fästmo.

Här fick Dan tillgång till flera stora bibliotek. Främst skolans eget och Karl-Erik Forsslunds på Storgården samt läraren Niklas Bergius privata bibliotek. Skolans lärarkår var förmodligen Sveriges främsta vid den här tiden.

Torsten Fogelqvist var rektor och senare litteraturkritiker på Dagens Nyheter och ledamot av Svenska Akademien. Richard Sandler var lärare och senare nationalekonom, sakkunnig till regeringen, minister och en kort tid också statsminister! Eva von Bahr var fysiker av internationell toppklass.

Odstedt och flera med henne har påstått, utan bevis, att det var läraren Niklas Bergius som förde in Dan Andersson på de stora filosofernas spår och introducerade Dan i den indiska vishetsläran.

En annan grupp (Bernhard och Göran Greider) menar att Dan Andersson hade läst mycket skönlitteratur och även filosofiska verk innan han lärde känna Niklas Bergius på Brunnsvik. Vad är sant?

En genomgång, utan anspråk på att vara komplett, förstärker uppfattningen att Dan var mycket beläst då han kom till skolan hösten 1914. Han hade då läst: Marc Twain omkring år 1905, Revolutionspoeten Leon Larsson 1906, En blå bok av Strindberg 1907, Jacob Tegengren 1906, Anna Maria Lenngren 1908, Fröding, Karlfeldt, Wallin och Runeberg 1909, Schopenhauer så tidigt som 1910, Dostojevski 1912, Kiplings roman *Mannen som ville bli kung* läste Dan 1912 och kallade sig samtidigt Dan Dravot i brev.

Det uppmärksammades av förre bibliotekarien Erik Yngström i Grängesberg på 1960 talet. Samma namn hade huvudpersonen i Kiplings roman! Tolstoy och filosofen Nietzsche år 1913, Dickens bok *Livets strider* 1913 och Jack Londons bok *Martin Eden* år 1913 är alla bara en bråkdel av allt som Dan Andersson läst då han kom till Brunnsviks folkhögskola!

Uppgifterna kommer ur Dans brev och privata böcker samt vänners anteckningar. Ett exem

pel är Ellen Malmborgs hundratals anteckningslappar efter deras gemensamma diskussioner om böcker och Dans dikter. År 1913 och 1914 bodde Dan Andersson långa perioder hos paret Adolf och Ellen i Gonäs utanför Ludvika.

Han hade sin sovplats på golvet framför Adolfs skrivbord. På skrivbordet stod en liten byst av Strindberg av konstnären Carl Eldh som fascinerade Dan. I en uppteckning skriver Ellen om Dan i diktform:

**"Och till oss du återvände när du trött på livet var,
kom så stilla med fiolen och din bok.**

**Spelte dina visor för oss om de Grenadiärs dar
och om liten Asloy – Du var glad!
En tok!**

**Läste Nietzsche, Schopenhaur.
Drömde aldrig du var stor, men
fördömde käringsnack och tröttsamt tal.**

**Du undrade på Gud
sporde tankfullt på hans bud
och om syndaren kom in i
himlens sal?"**

Asloy är Aslaug eller Aslög. Hon var maka till Ragnar Lodbrok i den nordiska mytologin. Dan hade tydligen goda kunskaper även i det ämnet! Grenadiärer tillhörde ett infanteriregemente och hade en regementes marsch som Dan gärna spelade berättade Ellen.

I frågan om Niklas Bergius var den som förde in Dan Andersson i litteraturen, filosofin och den indiska vishetsläran bör man komma ihåg vad Bergius själv berättade för Eric Uhlin i samtalsintervjuer inför Uhlins doktorsavhandling.

Från det andra samtalet, den 18 februari 1942, citerar jag Uhlins anteckningar där Bergius vill nansera bilden av sig själv vilket ytterligare förstärker behovet att omvärdera hans roll för Dan Andersson. Uhlin skriver:

"...i motsats till Sven Stolpe sade Bergius, att han (Bergius) insats

beträffande Dan Andersson, Harry Blomberg och Ragnar Jändel förstörats både av Odstedt och Sven Stolpe. ... Beträffande Dan Andersson låg saken så till att Bergius lika mycket var mottagande som givande i detta fall, ett förhållande som kanske kan anses styrkt genom ett yttrande av Dan Andersson till vännen Höglund i Göteborg. "Jag kom ej till Brunnsvik för att lära. Jag kunde allt förut, jag ville bara komma åt böckerna." Det sista citatet kommer

man vet att hon betydde väldigt mycket för Dan.

Av sin mor Augusta (1862–1939) lärde sig Dan mer än man känt till eftersom ingen varit intresserad. Allt intresse har fokuserats på fadern Adolf (1854–1931).

Dan skrev märkligt nog en dikt han kallade "När mor dog" fast den skrevs medan hon levde. Han har levt sig in i den hemska känslan om hon skulle gå bort.

Augusta hade en musikalisk talang

Efter kursen på Brunnsviks folkhögskola introducerades Dan Andersson för en grupp bohemer och konstnärer som höll till i en ateljé på Styckjunkargatan i Stockholm. Här syns Dan som läser dikter för vännerna Waldemar Bernhard, Ole Teien, Martin Åberg, Alexander Roos och Wilhelm Wilkrist (Kristensson) som troligen målade tavlan 1917 efter en tidigare skiss.
Eftertryck förbjöds!

från en intervju Eric Uhlin gjorde med Höglund i Göteborg.

Bergius sammanfattade "man kan som facit av Brunnsviksperioden anse den som en språngbräda för Dan Andersson".

I forskningen har kvinnorna utesluts eller minimerats. Hans mor beskrivs helt kortfattat liksom Dans fästvän Nanni Lundberg och Märta Larsson. Några tydliga konturer får inte heller hans hustru Olga i tidigare biografier och akademiska avhandlingar. Inte heller deras relation skildras men

och spelade cittra och sjöng och skrev gärna rimmade verser och berättelser. Av henne påverkades Dan helt säkert. Från fadern fann han mycket tal om synd, skuld och straff av Gud Fader. Hos modern fann han istället omtanke, känslor, ängslan och upptäckte att man kunde skriva för att glädja andra och skriva av glädje.

"EN NATT PÅ SMÄRTANS BÄDD"

Fadern, Adolf, hade redan när Dan var liten skapat ett syndamedvetande hos sonen och en

skräck för att synda då Gud kunde straffa. Faderns uppfostringsmetoder i hemmet och i skolan där han var lärare innehöll fysisk bestraffning.

Göran Greider och Ulrika Knutson berörde det här tidigt. I Dans diktning skymtar ofta en mörk skugga över barndomen, en skräck utan namn som aldrig

diskuteras i familjen och inte av forskningen kring skalden.

Till sin syster Anna skrev Dan en dikt och skickade till henne på hennes 18-årsdag. Den heter Till min syster och är en av de mest älskade av Dans dikter. I diktens originaltext antyds bestraffningen tydligt i orden "för smärtan rädd". Dan ändrar i texten då dikten

publiceras offentligt till "för skuggan rädd" vilket inte alls ger en koppling till fadern.

Nytt återfunnet material ger anledning till flera omvärderingar och många intressanta nyanseringar av skalden Dan Andersson i framtiden.

Nils Holmdahl

Diktens magiska påverkan

Vilka känslor väcker Dan Anderssons poesi hos dagens stora författare och vilka texter talar till dem här och nu?

I likhet med moderna influensers gör Dan Anderssons dikter intryck och berör många författarkolleger.

*När de gamla såren heta tära,
när din kind är vätt av
ensamhetens gråt,
när att leva är att stenar bära
och din sång är sorg som vilsna
tranors låt,
gå och drick en fläkt av höstens
vindar,
se med mig mot, bleka blåa skyn!
Kom och stå med mig vid hagens
grindar,
när de vilda gässen flyga över
byn!*

Birgitta Lindqvist finner en liknelse i Notre Dame med Dan Anderssons "Gässen flytta"

Foto: Georg Hahne

Dan Anderssons dikt *Gässen flytta* inverkar på författaren Birgitta Lindqvist som finner en liknelse:

"Leva är att stenar bära. Jag var en gång med om en otrolig händelse inne i Notre Dame. Jag satt i

det inre kapellet för bön och tystnad. Då kommer en man släpande längs golvet med en tung säck. Han kröp med den fram till Marias altare, plockade med möda ut den ena stenen efter den andra.

Det var inga gatstenar utan stenar från jorden. Han staplade dem skickligt och koncentrerat till en stor pyramid. Han berättade något för Maria och reste sig sedan, bugade och tackade. Och sen: han slängde den tomma säcken över axeln och hoppade av glädje ut genom Notre Dame. Jag hörde hans röst ropa av befrielse mot den blå himlen".

Birgitta Lindqvist bor i Sverige och i Frankrike och har i över trettio år levt i och utanför Paris – nära till Notre Dame.

Hon debuterade som poet 1986 och har sedan dess skrivit tretton böcker – novellsamlingar, ungdomsböcker och romaner.

Birgitta, som bodde i Kina under kulturrevolutionen, inspireras för närvarande av den största onlinepoeten där, Yu Xiu Hua, vars dikter hon översätter till svenska. En första diktbok *Leva trots allt* kom ut 2017.

Tidig poesi

*Förr än rosig morgon lyser över
Himmelmora kam,
se, då bärs där ut en död från
Berga by,
Över backarnas små blommor,
går det tysta tåget fram,*

under morgonhimlens svala gråa sky.

Dan Andersson kom tidigt in i skådespelaren och författaren Stina Ekblads liv.

Mitt livs första poet var Dan Andersson, säger Stina Ekblad.

Foto: Georg Hahne

"Det första minnet var en röst, en dikt", säger hon. "Och mitt livs första poet var Dan Andersson".

Mamman läste *"En spelmans jordafärd"* för fyraåriga Stina.

"Den blev snart en av många dikter om döden – och livet, som jag skulle komma att älska. Därför har tanken på döden aldrig skrämt mig".

Stina Ekblad gav ut sin självbiografi *Här brusar strömmen* för två år sedan.

Dan och lutan

*Bort längtande vekhet, ur sotiga
bröst,
vik, bekymmer, ur snöhöljda bo!
Vi ha eld, vi ha kött, vi ha
brännvin till tröst,
här är helg, djupt i skogarnas ro!*

"Min relation till Dan Andersson består helt och hållet i att jag en gång hörde *Helgdagskväll i timmerkojan* i Peter Carlssons version. Den gjorde stort intryck. Melodin och texten är fantastiska".

Det säger författaren Niklas Natt och Dag.

Succéförfattaren Niklas Natt och Dag, som prisbelönats världen över för sin Bellman noir-triologi 1793, 1794 och 1795, musicerar bland annat på luta.

*"Helgdagskväll i timmerkojan"
har gjort stort intryck på Niklas
Natt och Dag.*

Foto: Thorn Ullberg.

"Jag är stolt ägare till alldeles för många svenska lutor, varav pärlan i samlingen är en tolvsträngad Brock.

Jag är en stor vän av teorber (en luta med lång hals med anor från 1500-talet, reds anmärkning) och blev överlycklig när det visade sig att min översättare till franska, Remi Cassaigne, till vardags är semiproffs på just teorber".

Det är inte så många som känner till att Dan Andersson spelade luta. Tonsättaren och sångaren Gunnar Turesson ärvde Dans luta efter hans död. Hustrun Olga utövade inflytande på sin bror Gunnar Turesson att tonsätta Dans dikter som sjöngs på olika håll runt om i landet.

Det hjälpte till att göra poeten Dan Andersson välbekant hos en bredare musikalsk publik.

Georg Hahne

Dan sitter hos Bonnier

I Bonnierhuset vid Nedre Manilla i Stockholm finns alla Sveriges största författare avporträtterade - dock inte Dan Andersson som inte gick att måla av när det begav sig. Det finns däremot en docka av Dan gjord av Tove Friis.

Foto: Georg Hahne

Nominera till Dan Andersson-priset

Ett av Dan Andersson Sällskapets ändamål är att varje år dela ut Dan Andersson-priset. Det kan ges till diktare och författare med frändskap till Dan Anderssons verk, eller till någon som bidragit till kunskap och förståelse för Dan Anderssons liv och författargärning.

Förslag till Dan Andersson-pristagare kan skickas eller mejlas till Dan Andersson-sällskapet, Engelbrektsgatan 6, 771 30 Ludvika eller danmuseet@gmail.com senast den 31 mars.

Alla medlemmar i Sällskapet kan föreslå pristagare. Du kan också nominera till Gunde Johansson-priset som delas ut av Dan Andersson-sällskapet.

Gunde Johansson-priset utdelas till den eller de personer som på ett positivt, lyhört och utåtriktat sätt arbetar med att föra ut Gunde

Johanssons verk i ord och ton till en bred allmänhet.

Styrelsen utser pristagarna efter förslag från en priskommitté som utsågs på Sällskapets årsmöte i augusti 2020. Sammanställande är Thomas Fahlander och de övriga är Anna Stark, Maria Sedell och Jimmy Ginsby.

Om naturen och Gud

Med sina milsvida skogar och vilda djur sträcker sig finnmarkerna långt utanför Dalarna. Dan Andersson besjälade dessa skogar, gav dem liv och en andlig dimension. Han var troende, upplevde inte bara den kristna guden, utan även indiska religioner.

Om Gud finns eller inte är egentligen fel frågeställning. Gud är inte som ett ting, som finns eller inte finns, vår hjärna verkar vara konstruerad att tänka så, tex. en skål står där eller inte, men när det gäller andlighet är det egentligen bara en upplevelse av någon annan kraft som gäller. För de som upplever det andliga är detta en sanning, för de som inte gör det är det deras sanning. Båda sanningarna måste respekteras. Vår hjärna kan heller inte förstå oändligheten eller döden, hjärnan är konstruerad att veta hur långt det är till en sjö eller en granne, vi har inte haft behov av att förstå oändligheten, att vara död är också obegripligt, vi kan bara förstå hur det är att finnas till.

Även naturen innehåller sådant som vi normalt inte förknippar med tex. växter och träd, vissa träd flyttar sina rötter så att grannens rötter skall kunna nå fram till vatten och överleva. Det är en form av solidaritet, medvetande.

Jag har strövat mycket i finnmarkerna, mött många av de djur som finns där. Är man bara stilla länge, kommer de fram i gläntorna. Jag har tex. mött varg flera gånger, en gång mötte jag en stor grå varg öga mot

öga på en stig i finnmarken. Uppe på en kulle stod en flock kor som en bonde släppt ut för att hitta sitt eget bete i skogen, innan de återvände hem på kvällen. När korna såg vargen bildade de en ring med hornen utåt och kalvarna i mitten. Vargen tittade på dem och sen på mig, ungefär som att här kommer vi ingen vart, sen vände vargen tillbaka på sin stig och vi gick fredligt åt var sitt håll.

Behandlar man djur utan rädsla och med respekt så brukar det gå bra. I Tanzania mötte jag för flera år sen en stor elefant mitt ute i djungeln. Den fällde ut öronen och såg jättestor ut. Jag gick några steg åt sidan från stigen med budskapet "det här är din stig." Då fällde den ihop öronen och gick snällt vidare. Jag stötte strax efteråt på några viltvakter som sett vårt möte på håll, de frågade först var jag hade mitt gevär, trodde jag var tjuvjägare. Jag berättade att jag inte hade något gevär. De sa att så nära som du kom elefanten kommer man normalt inte.

En annan gång mötte jag en björnhona med små ungar i finnskogen. Hon markerade bara tydligt att jag skulle ge mig av, jag backade och hon gjorde ingen ansats att anfalla eller följa efter.

Naturen är en del av oss och vi en del av den. De miljontals atomer vi består av har sen jordens skapelse varit växter och djur eller ibland del av någon annan människa, är inte nyskapade. Just nu har en del samlats till dig eller mig, sen blir de åter gräs, fåglar, insekter

Gunnar Ekman är mångårig styrelseledamot i Dan Andersson-sällskapet och en av medlemmarna i visgruppen Vandringsmän.

eller kanske del av en annan människa. Avslutar med en visa jag skrivit om finnmarken och dess innevånare.

Gunnar Ekman

Katrinebergsvisa

Det finns nåt obändigt vilt i forsen när månen halv över dammbron står. Vattnet skrålar med skrovlig strupa när det från Fansen mot Åmot går.

Då vill jag dansa på Locksjöns kullar, plocka hjortron vid Svarttjärns myr. Följa spåren från björnens vandring och reda kaffe på egen fyr

Och jag vill jubla när tranor lyfter vid Lövtjärns myrar och Lillbo äng när orrspel kokar vid Kaxens stränder där tuppen gräver sin kärlekssäng

Då vill jag vandra längs Långsjöns åar aldrig stanna likt vargens gång På dagen vila vid Ramens tjärnar och locka gäddan i kvällen lång

Men solens strålar ger liv åt jorden och sången finns mitt i dagens ljus Jag vill bli gräset som gror på myren långt bort från vägar, folk och hus Jag vill likt fågeln gå upp i rymden bli en del av vad himlen ger Liksom löven berika marken och sakta sjunka i jorden ner

Nya stadgar med ny årsmötesdag

Styrelsen i Dan Andersson-sällskapet kommer att föreslå några förändringar i stadgarna till årsmötet under sommaren Dan Andersson-veckan.

Luossafesten har sedan några år flyttats till andra lördagen i Dan Andersson-veckan, samma dag som Sällskapet enligt stadgarna ska ha sitt årsmöte. Det är en olycklig kollision. I programmet för Dan Andersson-veckan passar fredagen betydligt bättre för årsmötet.

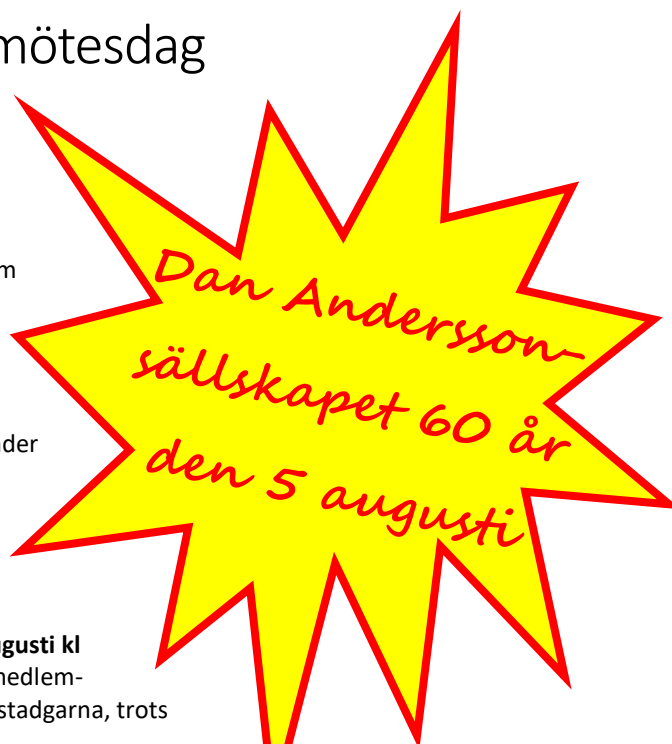
Det nya förslaget är att årsmötet ska "äga rum under Dan Andersson-veckan", dvs inte "Andra lördagen" som det står i de gamla stadgarna.

Årsmöte och 60-årsfest

Styrelsen kallar alltså till årsmöte **fredag den 5 augusti kl 10.00** på Tattarfallet i Skattlösberg. Vi ber alltså medlemmarna godkänna att årsmötet hålls enligt de nya stadgarna, trots att vi inte beslutar om dem förrän samma dag.

5 augusti är samtidigt sällskapets 60-åriga födelsedag. Det ska vi fira ett födelsedagskalas på kvällen. Styrelsen undersöker just nu lämplig subventionerad middag för medlemmar. Boka in i almanackan redan nu!

Närmare information kommer i nästa nummer av På färdvägarna. Då kommer också kallelsen till årsmötet med det exakta förslaget till nya stadgar.

vid årsmötet, men också med lokal och program för en

Ny hemsida med besöksmål i Dan Andersson-land

Det första året med projektet "Dan Andersson-land" genomfördes med finansiering från Region Dalarna. Projektet har nu redovisats och en ansökan lämnats in för en fortsättning.

Precis som för så många andra har pandemi och restriktioner lagt hinder i vägen för genomförandet av projektet "Dan Andersson-leden". Trots det så har projektplanen i huvudsak kunnat genomföras.

Projektet var en förstudie med det övergripande syftet att etablera en form för bred och stabil samverkan mellan organisationer, föreningar, författare, artister m fl för att utveckla ett långsiktigt och starkt litteraturarbete. Vi har inte kommit så långt som vi hade

hoppats med detta, men vi har definitivt kommit en bit på vägen.

Ett syfte var också att skapa nya pedagogiska verktyg inom litteratur och kreativt skapande, framförallt genom en plattform för att möta litteratur, författare och litterära platser. Plattformens namn "Dan Andersson-leden" ändrades under året till "Dan Andersson-land". Långsiktigt ska den stimulera till ökad turism och fler studiebesök men också fungera som utbildningsmaterial för grund- och gymnasieskolan, studieförbund och vuxenutbildning.

Projektet var ett samarbete mellan Brunnsviks folkhögskola, Ludvika bibliotek och Dan Andersson-sällskapet.

Vi genomförde ett seminarium i oktober där vi presenterade projektiden och den digitala kartan. Seminariet blev en start och vi siktar på att återkomma för att fördjupa samarbetet.

Dan Andersson-land ses av Dalarnas länsbibliotek som ett pilotprojekt för att utveckla en digital litteraturkarta för hela Dalarna.

Vi har gjort både en digital karta och en tryckt folder att användas vid guidningar i finnmarken, på Dan Andersson-museet mm. Namnet på den digitala kartan blev alltså Dan Andersson-land (dananderssonland.se). Den digitala kartan innehåller hittills åtta litterära besöksmål som presenteras med text, bild och musik.

dananderssonland.se

Pajso och pandemin

En berättelse om hur coronapandemin drabbat musikteatergruppen Pajso.

En barnföreställning om Dan Andersson har funnits med i tankarna under många år. Dan Andersson-sällskapets förra ordförande Ylva Sellin och skådespelaren Maria Norgren tog initiativet och så småningom beslutades att det skulle genomföras under Minnesåret 2020. Föreställningen kom att heta "*farbror Dan*" och bokades för att spelas i Dalarna tre veckor under november 2020.

Teatergruppen Pajso, Mats Himmelstrand och Maria Norgren.

Foto: Johan Bodin

Musikteatergruppen Pajso består av Maria Norgren, som är skådespelare, bosatt och verksam i Gonäsleden utanför Ludvika och i Stockholm, och Mats Himmelstrand som är musiker och låtskrivare, bosatt i Leksand. Båda är verksamma främst i Dalarna.

För Pajso skulle år 2020 bli ett fulltecknat spelår, det var 100-årsminnet av Dan Anderssons död och det skrevs, repeterades, producerades och såldes in, både barnföreställningen *farbror Dan* och vuxenföreställningen *Jag hörde en sång på en stjärna en gång*.

Vuxenföreställningen hann ha premiär innan pandemin bröt ut. En 1-

timmes soppteaterversion på Västerbottensteatern i Skellefteå. Tre föreställningar blev det där och sedan blev alla andra inplanerade föreställningar inställda eller skjutna på framtiden. Pajso kunde sedan till hösten 2020 genomföra helaftonsvarianten, 1,5 timme plus paus, med en publik på 50 personer på Aveny i Ludvika med Ludvika Teaterförening. Sedan även på Vansbro Teater och i Hagfors och Lesjöfors. Och tre soppteaterföreställningar på Teater Västernorrland i Sundsvall.

Barnföreställningen *farbror Dan* skulle få premiär den 10 november 2020. Tre veckor i november var fantastiskt nog uppbokade trots pandemin, en för Smedjebackens kommun, en för Ludvika kommun och en för Musik i Dalarna. Den 9 november var det genrep som planerat. Sedan blev allt i sista stund inställt. Luften gick ur Pajso och materialet blev liggande i malpåse.

Maria fick sedan långtids-covid men har kämpat sig tillbaka och klarar nu att stå på scen igen.

**"Den 9 november
var det genrep som
planerat.
Sedan blev allt
i sista stund
inställt."**

På Maria Norgrens gård i byn Gonäsleden händer det också stora saker. Maria och hennes man, Stefan Frick, har renoverat *Gamla Stugan* på Gonäsleden, Dan Anderssons sista bostad, som blivit ett levande Dan Andersson-museum och som vunnit Dalarnas Byggnadsvårdspris 2019 och även Björkmanska kulturpriset. Sommaren 2021 byggde de en teater i logen eftersom pandemin gjort

Skådespelaren Maria Norgren som Dan Andersson i Brunnsviks bokstuga i oktober 2021

Foto: Jimmy Ginsby

att stugan blivit för trång som spel-lokal. Bygget tog tre månader och blev fantastiskt fint, just nu med plats för 24 personer.

I Norgrens loge spelade Pajso i samarbete med Dan Andersson-sällskapet vuxenföreställningen för fulla hus under Dan Anderssonveckan 2021. Under hösten åkte man till Lillhärdal, Strömsund, Gäddede, Hoting, Krokom, Dala-teatern i Falun, Helsingborgs Stadsteater och Storsjöteatern i Östersund.

Strax före jul fick Dan Andersson-sällskapet och Pajso tillsammans ett mindre återstarts-produktionsstöd från Region Dalarna för att kunna slutföra *farbror Dan*. Gruppen har repeterat i en del av de lokaler som Dan Andersson-museet precis flyttat ut ur. I mitten av februari blev det premiär. Årskurs fyra i Grängesberg och Blötberget blev de första som fick se *farbror Dan*.

Nu väntar skolor runt hela Dalarna på ett besök av farbror Dan och Pajso. Äntligen får kulturen återigen komma ut till skolorna

Berättat för Per Erik Kaj av Maria Norgren

Inbjudan till vårträff 26-28 maj

Nu bjuder vi in till en vårträff i samverkan med Brunnsviks folkhögskola strax utanför Ludvika. Träffen startar traditionsenligt med en offentlig konsert torsdag kväll. Fredag och lördag blir det konserter och föredrag, god mat och trivsamt samvaro. Fredag kväll bjuder vi in till Öppen scen där alla som vill är välkomna att medverka. Träffen avslutas med lunch på lördagen. Vi arbetar med detaljprogrammet för dagarna och kommer att presentera det på hemsidan **danasallskapet.se** inom kort.

ANMÄLAN

Anmälan sker till danmuseet@gmail.com eller **Dan Anderssonmuseet, Engelbrektsgatan 6, 771 30 Ludvika** senast den **30 april**. Ange namn, adress och telefon på varje person och önskemål och att dela rum samt önskemål om vegetarisk kost eller annat.

Kostnaden är 2.100 kronor per person inklusive boende och måltider. Utan boende 950 kronor. Bankgiro 5492-7934. Swish 1230099507. Glöm inte att skriva namn. För enstaka måltider, mejla danmuseet@gmail.com med dina önskemål så återkommer vi med priser.

Kontakta Robert Svensson 070-6318645 om du har frågor. Vi kan t ex ordna med transporten till och från järnvägsstationen i Ludvika.

Varmt välkommen hälsar styrelsen!

Vårträffen genomförs på Brunnsviks folkhögskola sju km utanför Ludvika.

Roland vann värvartävlingen

Roland Lindgren vann värvartävlingen i det förra numret av På färdvägarna. Priset är gratis deltagande på vårträffen. Grattis Roland och välkommen.

Gigi fick kulturpriset

Sällskapets mångåriga eldsjäl och styrelseledamot Gigi Karlestedt fick under hösten Ludvika kommuns kulturpris. På färdvägarna gratulerar! Här är motiveringen:

"Birgitta "Gigi" Karlestedt tilldelas Ludvika kommuns kulturpris 2021 för att under decennier varit en eldsjäl inom kulturlivet i kommunen, vilket bidragit till att både boende och besökare i alla åldersgrupper har kunnat ta del av ett brett utbud med hög kvalitet inom såväl dans, musik, teater, konst, litteratur som skapande och film. Gigi ser alltid möjligheter för att skapa upplevelser, reflektion och deltagande inom kulturlivet."

Medlemsavgiften i Dan Andersson-sällskapet är 300 kr, familjemedlemskap 400 kr, ungdom under 25 år 50 kr. Ständig medlem 2.500 kr. Bankgiro 5492-7934, swish 1230099507. Ange namn och adress.

Invigning av Dan Andersson-museet

ÖPPET HUS

Onsdag den 6 april

Klockan 13.00-16.00

Engelbrektsgatan 6, Ludvika

Onsdag den 6 april – på Dan Anderssons födelsedag – inviger vi Dan Andersson-museet i de nya lokalerna på Engelbrektsgatan 6 i Ludvika. Det blir Öppet Hus där vi firar med bubbel, kaffe och tårta. Vi håller öppet mellan 13.00 och 16.00. Jimmy Ginsby gör flera korta framträdanden under eftermiddagen.

Gatupoesi i Ludvika

Samma dag, den 6 april, inviger Ludvika kommun också ett antal gatstenar med strofer ur Dan Anderssons diktning. Stenarna placeras på trottoarer och på gågatan mellan Dan Andersson-statyn vid Stadshuset och Dan Andersson-museet. Håll utkik på danassallskapet.se efter invigningsprogrammet.

Fler datum att notera

Nils Holmdahl föreläser om Dan Andersson den 15 mars 18.30 på Örebro Stadsbibliotek/ Kulturhuset

Två föreläsningar med Ludvika Humanistiska förening under våren

12 april. Göran Greider, Hon vars hjärta var som mitt

10 maj Maria Sedell o Andreas Jakobsson, Anna-Stina Knas

Dan Andersson-veckan 30 juli-6 augusti

Årsmöte och 60-årsfirande med Dan Andersson-sällskapet 5 augusti

AVSÄNDARE

Dan Andersson Sällskapet

Engelbrektsgatan 8

S-771 30 LUDVIKA

ISSN 1652-1986

